

कृषि इन्टर्न परिचालन कार्यविधि-२०७४

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना

कृषि इन्टर्न परिचालन कार्यविधि - २०७४

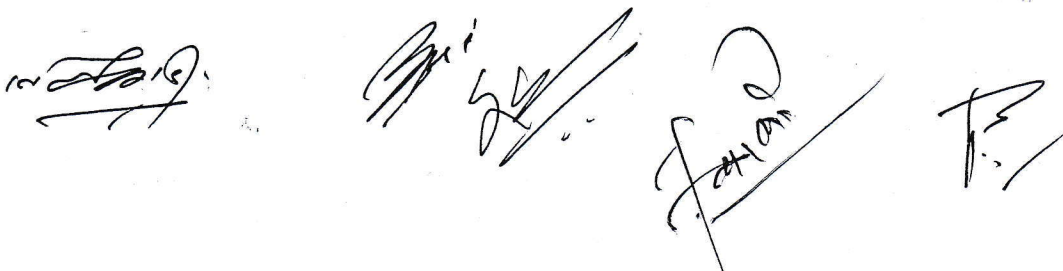
खण्ड १. पृष्ठभूमि

कृषि क्षेत्रका आवधिक र दीर्घकालिन कृषि नीति तथा रणनीतिहरूमा कृषिको आधुनिकीकरण र व्यवसायिकरणका लागि कृषि शिक्षा, अनुसन्धान र प्रसारको समन्वयकारी भूमिकालाई प्राथमिकता दिइएको छ । कृषि विकास रणनीतिको कार्यान्वयनको सहयोगी परियोजनाको रूपमा रहेको प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको ४ वटा मूलभुत उद्देश्यहरू मध्ये एउटा उद्देश्य कृषि शिक्षा, अनुसन्धान र प्रसारको समन्वयात्मक प्रयासबाट कृषिको व्यवसायिकरण र औद्योगिकीकरण गरी आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रमा योगदान पुर्याउने रहेको छ । यसै सन्दर्भमा कृषि विश्वविद्यालय/कलेजमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई समुदायस्तरमा रही कृषि विकास कार्यक्रमको व्यवसायिक अनुभव दिलाउनुका साथै विश्वविद्यालय र अन्य क्षेत्रमा भएका कृषि प्रविधिहरूलाई विश्वविद्यालयका विद्यार्थी मार्फत कृषक समक्ष पुर्याउने उद्देश्यले प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको दस्तावेजमा कृषि इन्टर्नहरूलाई यस परियोजना अन्तर्गत स्थापना तथा सञ्चालन हुने व्लक, जोन र सुपरजोनमा खटाउने उल्लेख भएको छ । विद्यार्थीहरूमा व्यवसायिक सिकाईका अलावा कृषि, मत्स्य विज्ञान, खाद्य प्रविधि एवं कृषि इञ्जिनियरिङ्ग सम्बन्धी अनुसन्धानलाई समेत विकास गरी प्रविधि विकास र हस्तान्तरणमा सहयोग पुग्ने अपेक्षाका साथ नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त तथा Course Curriculum मा ईन्टर्नको व्यवस्था भएका विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजबाट कृषि, मत्स्य विज्ञान, खाद्य प्रविधि एवं कृषि इञ्जिनियरिङ्ग विषयको स्नातक तहको अन्तिम वर्षका विद्यार्थीहरूलाई परियोजनाको कार्यक्षेत्रमा खटाउने प्रयोजनका लागि कृषि विकास मन्त्रालयले यो कृषि इन्टर्न परिचालन कार्यविधि - २०७४ तयार गरी लागु गरेको छ ।

खण्ड २. संक्षिप्त नाम, प्रारम्भ र परिभाषा

- २.१ यस कार्यविधिको नाम कृषि इन्टर्न परिचालन कार्यविधि- २०७४ रहेको छ ।
- २.२ यो कार्यविधि आ.ब. २०७४/७५ बाट लागु हुनेछ ।
- २.३ विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,

(क) "परियोजना" भन्नाले प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना सम्झनु पर्दछ ।

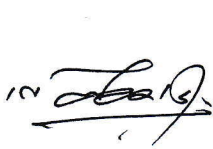

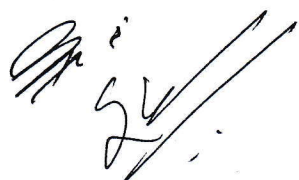
- (ख) "सुपर जोन" भन्नाले राष्ट्रिय प्राथमिकता र स्थानिय सम्भाव्यताका आधारमा तोकिएको पूर्वाधारहरु भएको तोकिएको बाली/वस्तुमा न्यूनतम १००० हेक्टरमा संचालन भएको कृषि औद्योगिक क्षेत्र सम्झनु पर्दछ ।
- (ग) "जोन" भन्नाले राष्ट्रिय प्राथमिकता र स्थानिय सम्भाव्यताका आधारमा तोकिएको पूर्वाधारहरु भएको र तोकिएको बालीमा न्यूनतम ५०० हेक्टरमा संचालन भएको व्यवसायिक कृषि उत्पादन तथा प्रशोधन केन्द्र सम्झनु पर्दछ ।
- (घ) "व्लक" भन्नाले राष्ट्रिय प्राथमिकता र स्थानिय सम्भाव्यताका आधारमा तोकिएको पूर्वाधारहरु भएको र तोकिएको बाली/वस्तुमा न्यूनतम १०० हेक्टरमा संचालन भएको व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र सम्झनु पर्दछ ।
- (ङ) "कृषि ईन्टर्न" भन्नाले नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजमा कृषि, मत्स्य विज्ञान, खाद्य प्रविधी एवं कृषि इञ्जिनियरिङ्ग विषयको स्नातक तहको अन्तिम वर्षमा अध्ययनरत परियोजनाको व्लक, जोन र सुपरजोनमा खटाईएका विद्यार्थीहरुलाई सम्झनु पर्दछ ।
- (च) "विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेज" भन्नाले कृषि, मत्स्य विज्ञान, खाद्य प्रविधी एवं कृषि इञ्जिनियरिङ्ग विषयमा स्नातक कार्यक्रम संचालन गरिरहेका नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त शैक्षिक संस्थाहरु सम्झनु पर्दछ ।
- (छ) "समिति" भन्नाले यस कार्यविधिको उपदफा ४.१ वमोजिम गठन भएको कृषि ईन्टर्न छनौट समिति सम्झनु पर्दछ ।

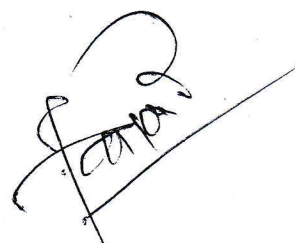
खण्ड ३. उद्देश्य

३.१ कृषि ईन्टर्न परिचालन कार्यक्रमका उद्देश्यहरु देहायबमोजिम रहेका छन्-

- (क) परियोजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्नु,
- (ख) कृषि स्नातक गरेका विद्यार्थीहरुको व्यवहारिक ज्ञान, शिप तथा दक्षता अभिवृद्धी गर्नु,
- (ग) कृषि अनुसन्धान प्रवर्द्धनको माध्यमबाट स्थानीय अवस्था अनुकूलका प्रविधी विकास र प्रसारमा सहयोग गर्नु ।

खण्ड ४. कृषि ईन्टरन छनौट समिति गठन तथा काम कर्तव्य र अधिकार

४.१ परियोजनाको वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रममा व्यवस्था भए अनुसार विभिन्न विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान र कलेजहरुबाट खटाईने ईन्टरनहरुको संख्या निर्धारण गर्ने प्रयोजनका लागि देहाय वमोजिमको समिति रहनेछ-

१. परियोजना निर्देशक, प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना	संयोजक
२. कार्यक्रम निर्देशक (कृषि हेर्ने), राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय	सदस्य
३. प्रमुख, मानव संशाधन विकास शाखा, कृषि विकास मन्त्रालय	सदस्य
४. प्रमुख, योजना तथा समन्वय शाखा, प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना, परियोजना व्यवस्थापन ईकाई,	सदस्य
५. प्रमुख, प्रविधी विस्तार तथा पूर्वाधार विकास शाखा, प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना, परियोजना व्यवस्थापन ईकाई,	सदस्य सचिव
परियोजना व्यवस्थापन इकाईका अन्य शाखा प्रमुखहरु आवश्यकता अनुसार आमन्त्रित सदस्यको रुपमा रहनेछन् ।	

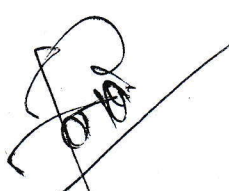
४.२ यस समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय वमोजिम रहने छन्-

- क) कृषि र मत्स्यपालन विषयको स्नातक कार्यक्रम संचालन गरिरहेका नेपाल सरकारको मान्यता प्राप्त विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरुलाई विद्यार्थी उपलब्धताको सम्बन्धमा पत्राचार गरी अभिलेख तयार गर्ने । यसरी अभिलेख तयार गर्दा कुन कुन स्थानको लागि र कुन कुन विषयमा कतिजना विद्यार्थीहरु उपलब्ध हुन सक्ने हुन सो को समेत एकिन गर्ने ।
- ख) विभिन्न विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान र कलेजहरुसंग आवश्यकता अनुसार समन्वय गर्ने ।
- ग) परियोजनाको वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रममा व्यवस्था भए वमोजिमको संख्यामा विभिन्न अध्ययन संस्थान र कलेजहरुबाट ईन्टरनहरु खटाउने प्रयोजनका लागि निश्चित मापदण्ड तयार गरी उक्त निकायहरुको लागि विद्यार्थी संख्या निर्धारण गर्ने ।
- घ) यस सम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।

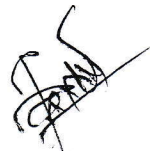

खण्ड ५. कृषि ईन्टर्न छनौट प्रक्रिया

- ५.१ परियोजना व्यवस्थापन इकाईले परियोजनाको उद्देश्य हासिल गर्ने प्रयोजनका लागि वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रममा व्यवस्था भए अनुरूप कृषि ईन्टर्न परिचालनका लागि विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजवाट प्रस्ताव/आशय माग गर्ने छ ।
- ५.२ यसरी प्रस्ताव/आशय माग गरिसकेपछि आफ्नो Curriculum मा ईन्टर्नको व्यवस्था भएका विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरुको सूचि तयार गरिनेछ ।
- ५.३ तयार भएका सूची अनुसारका विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरुको संख्या तथा ईन्टर्न उपलब्ध गराउन सक्ने क्षमताको आधारमा उपदफा ४.१ वमोजिम गठन भएको समितिले उक्त विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरुलाई ईन्टर्नको कोटा/संख्या उपलब्ध गराउनेछ ।
- ५.४ छनौट भएका विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरुसँग ईन्टर्न परिचालनका लागि परियोजनाले सम्झौता गर्नेछ । विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरुले निर्धारित कोटा वमोजिम ईन्टर्नहरु छनौट गरी ईन्टर्नहरुसँग करार सम्झौता गरी परियोजनाले तोके वमोजिमका आवश्यकता अनुसारको क्षेत्रमा प्रविधि प्रसारमा परिचालन गर्नेछन् ।
- ५.५ शैक्षिक प्रयोजनको लागि उपदफा ५.३ वमोजिमको संख्यामा विद्यार्थीहरु खटाउन विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरुले विद्यार्थी छनौट गर्दा देहाय वमोजिमका मापदण्ड वमोजिमका तोकिएको क्षेत्र र विषयको लागि तोकिएको संख्यामा विद्यार्थीहरुको नामावली छनौट गरी पठाउनु पर्नेछ -
- क) सम्बन्धित विषयमा अध्ययनरत रहेको
- ख) शैक्षिक स्तर राम्रो रहेको
- ग) देशका सबै भौगोलिक क्षेत्रमा गई कामकाज गर्न इच्छुक रहेको
- घ) अनुसन्धानको राम्रो ज्ञान रहेको
- ङ) खटिई जाने क्षेत्रको स्थानीय भाषाको ज्ञान रहेकोलाई प्राथमिकता दिईने
- ५.६ यसरी परिचालन हुने कृषि ईन्टर्नको कार्यविवरण (TOR) देहाय वमोजिमको हुनेछ-

- क) सम्बन्धित व्लक, जोन र सुपरजोनको कार्यक्षेत्रमा रही तोकिएको अवधिसम्म कामकाज गर्नुपर्ने ।

- ख) सम्बन्धित परियोजना कार्यान्वयन ईकाइवाट संचालन गरिने कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको लागि आवश्यकता अनुसार सहजिकरण गर्ने ।
- ग) विद्यमान रहेका कृषि प्रविधिहरूको संकलन गरी प्रसार गर्ने ।
- घ) कृषकहरूलाई आवश्यकता अनुसार प्राविधिक सल्लाह दिने ।
-
- ङ) स्थानीय स्तरको कृषि सम्बन्धि समस्या समाधानका लागि अनुसन्धान (Action Research) कार्य गर्ने ।
- च) परियोजना कार्यान्वयन इकाई अन्तर्गत रही अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।

५.७ परियोजनाले विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरूलाई इन्टर्न परिचालन वापत समान मापदण्ड निर्धारण गरी वार्षिक स्वीकृत कार्यक्रमको परिधिभित्र रही अनुदान रकम उपलब्ध गराउनेछ । इन्टर्नहरूको सेवा सुविधाको मापदण्ड विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरूसंग आवश्यकता अनुसार समन्वय गरी समितिले निर्धारण गर्नेछ ।

खण्ड ६. अनुदान प्रवाह/लेखा परीक्षण

- ६.१ विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरूलाई इन्टर्न परिचालन वापत सम्झौता बमोजिम अनुदान रकम उपलब्ध गराइने छ । अनुदान प्रवाहको किस्ता रकम सम्झौतामा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ । अनुदान वापतको किस्ता रकम उपलब्ध गराउँदा इन्टर्नको कार्यप्रगति तथा विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरूको प्रगति प्रतिवेदनलाई आधार बनाइनेछ ।
- ६.२ अनुदान रकमको सदुपयोग, खर्च व्यवस्थापन तथा लेखा परीक्षण गराउने जिम्मा सम्बन्धित विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरूको हुनेछ ।

खण्ड ७. अनुगमन/प्रतिवेदन

- ७.१ अध्ययन संस्थान/कलेजहरूको शैक्षिक प्रयोजन तथा परियोजनाको प्रविधि प्रसारमा संलग्न इन्टर्नहरूको कार्य प्रगतिको अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धित विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजका सम्बन्धित इन्टर्नका मुख्य सल्लाहकार मार्फत हुनेछ । यसका अलावा सम्बन्धित क्षेत्रका व्लक/जोन/सुपरजोन इकाइका प्रमुख सहायक सल्लाहकारका रूपमा हुनेछन् ।

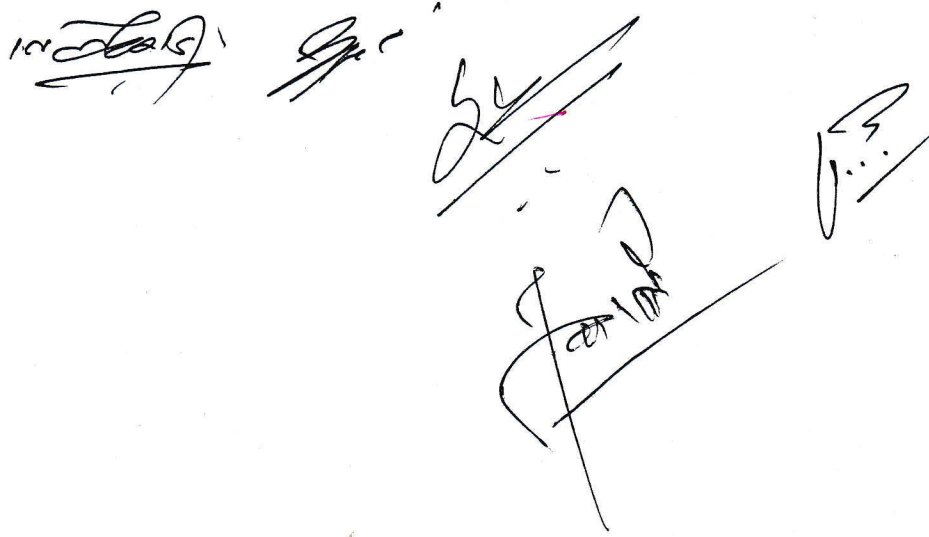

७.२ विश्वविद्यालय/अध्ययन संस्थान/कलेजहरुको इन्टर्न परिचालनको अनुगमन आवश्यकता अनुसार परियोजना व्यवस्थापन इकाई, कृषि विभाग तथा कृषि विकास मन्त्रालयले गर्नेछन् ।

खण्ड ८. विविध

८.१ यस कार्यविधिमा उल्लेख नभएका अन्य कुराहरु प्रचलित नियम कानून बमोजिम हुनेछ ।

८.२ परियोजना कार्यान्वयन समितिले आवश्यकता अनुसार यस कार्यविधिमा परिमार्जन गर्न सक्नेछ ।

The image shows several handwritten signatures and initials in black ink. There are four distinct signatures: one on the left, one in the middle, one below the middle one, and one on the right. The signatures are stylized and difficult to read.